

REKOMENDACIJOS

KOMISIJOS REKOMENDACIJA

2013 m. vasario 20 d.

Investicijos į vaikus. Padėkime išsivaduoti iš nepalankios socialinės padėties

(2013/112/ES)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) pagarba žmogaus orumui yra viena pagrindinių Europos Sąjungos vertybių, kuria, be kita ko, siekiama užtikrinti žmonių gerovę; Sąjunga turi saugoti vaikų teises, kovoti su socialine atskirtimi ir diskriminacija, skatinti socialinį teisingumą ir apsaugą;
- (2) daugumoje ES šalių vaikams ⁽¹⁾, palyginti su kitais gyventojais, kyla didesnė skurdo arba socialinės atskirties rizika; skurstantys ar socialiai atskirti vaikai, palyginti su geresnėmis sąlygomis augančiais bendraamžiais, dažnai prastiau mokosi, jų sveikatos būklė yra blogesnė ir jiems sunkiau save realizuoti suaugus;
- (3) iš kartos į kartą perduodamos nepalankios socialinės padėties prevencija yra viena svarbiausių investicijų į Europos ateitį ir tiesioginis indėlis įgyvendinant pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategiją „Europa 2020“, kuria siekiama ilgalaikės naudos vaikams, ekonomikai ir apskritai visuomenei;
- (4) intervencija ir prevencija ankstyvuojamajam etapui labai svarbi formuojant veiksmingesnę ir efektyvesnę politiką, nes vaikų skurdo ir socialinės atskirties pasekmės šalinti paprastai būtinos didesnės viešosios išlaidos, palyginti su intervencijos ankstyvuojamajam etapui išlaidomis;
- (5) nepalankios socialinės padėties problemą sprendžiant ankstyvuojamajam etapui drauge tvirčiau kovojama su skurdu ir socialine atskirtimi. Prevencija veiksmingiausia tada, kai įgyvendinamos integruotos strategijos, pagal kurias derinama tėvams teikiama įsidarbinimo pagalba ir adekvačiai remiamos jų pajamos, suteikiama galimybė naudotis paslaugomis, kurios svarbios geresnei vaikų ateičiai užtikrinti, pvz., kokybiško (ikimokyklinio)

ugdymo, sveikatos priežiūros, būsto ir socialinės paslaugos, taip pat galimybės dalyvauti visuomenės gyvenime ir naudotis savo teisėmis. Visa tai padeda vaikams visiškai save realizuoti ir stiprina jų atsparumą;

- (6) veiksmingiausiai vaikų skurdo problema sprendžiama vykdant politiką, kuria siekiama visų vaikų gerovės ir ypatingas dėmesys skiriamas vaikams, kurių padėtis itin pažeidžiama;
- (7) vaikų skurdo ir socialinės atskirties problema turėtų būti sprendžiama vykdant politiką, kuria skatinama lyčių lygybė, lyčių aspekto integravimas ir lygios galimybės, kovojama su vaikų ir jų šeimų patiriama visų rūšių diskriminacija (visų pirma dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, tikėjimo ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos);
- (8) dabartinė finansų ir ekonomikos krizė daro didelį poveikį vaikams ir šeimoms – nemažai šalių didėja skurstančių ir socialiai atskirtų gyventojų dalis;
- (9) dėl vis griežtesnių biudžeto suvaržymų nemažai šalių vykdomas fiskalinis konsolidavimas kelia sudėtingų uždavinių, susijusių su tinkamos ir efektyvios socialinės politikos užtikrinimu tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu;
- (10) daugiau kaip dešimtmetį ES lygmeniu bendradarbiauta rengiant tinkamus stebėjimo rodiklius, nustatant bendrus uždavinius ir sėkmingas strategijas. Taip suformuotas bendras supratimas apie vaikų skurdą lemiančius veiksnius ir šiai problemai suteiktas politinis postūmis. Šiomis aplinkybėmis Komisija neseniai paskelbė apie komunikate dėl Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi plano ⁽²⁾ priimtą rekomendaciją dėl kovos su vaikų skurdu;
- (11) strategija „Europa 2020“ pastangoms spręsti skurdo ir socialinės atskirties problemą ES suteiktas naujas postūmis: nustatytas bendras Europos tikslas skurdo ir socialinės atskirties pavojų patiriančių asmenų skaičių iki 2020 m. sumažinti bent 20 mln. ir dėti daugiau pastangų, kad būtų mažinamas mokyklos nebaigusių

⁽¹⁾ Vadovaujantis JT vaiko teisių konvencija, vaikai šiame kontekste laikomi jaunesniais negu 18 metų amžiaus asmenimis.

⁽²⁾ COM(2010) 758 galutinis.

asmenų skaičius. Kova su vaikų skurdu ir jo prevencija yra svarbi ES ir valstybių narių pastangų šioje srityje dalis ir patenka į Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi plano taikymo sritį;

- (12) pagal Europos semestrą įtvirtintu dabartiniu valdymu užtikrinama, kad būtų atsižvelgiama į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas dėl kovos su vaikų skurdu ir vaikų gerovės užtikrinimu;
- (13) visos ES valstybės narės yra ratifikavusios Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (JTGTK). Vykdamas ES politiką ir veiksmus, turinčius poveikio vaiko teisėms, būtina toliau vadovautis JTGTK standartais ir principais;
- (14) 2012 m. birželio mėn. Socialinės apsaugos komiteto patariamojo pobūdžio ataskaitoje ⁽¹⁾ ir svarbiuose pranešimuose, taip pat 2012 m. spalio mėn. Socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos išvadose „Vaikų skurdo ir socialinės atskirties prevencija bei kova su jais ir vaikų gerovės skatinimas“ ⁽²⁾ valstybės narės dar kartą patvirtino išsipareigojimą šioje srityje ir palankiai įvertino Komisijos iniciatyvą priimti rekomendaciją dėl šios problemos;
- (15) ES jau įgyvendina įvairias iniciatyvas, kuriomis siekiama spręsti vaikų skurdo ir nepalankios socialinės padėties perdavimo iš vienos kartos į kitą problemą, visų pirma švietimo ir mokymo, sveikatos priežiūros, vaikų teisių ir lyčių lygybės srityse ⁽³⁾;
- (16) nors veiksmai, kuriais sprendžiama vaikų skurdo problema, pirmiausia priklauso valstybių narių kompetencijai, bendra Europos sistema gali stiprinti atitinkamų politikos krypčių sinergiją, padėti valstybėms narėms persvarstyti savo politiką ir mokytis vienas iš kitų patirties, kad taikant naujus metodus būtų didinamas politikos veiksmingumas ir efektyvumas, drauge atsižvelgiant į skirtingą padėtį ir poreikius vietos, regionų ir nacionaliniu lygmeniu;
- (17) atsižvelgiant į būsimą daugiametę finansinę programą, tokia bendra sistema gali būti tolesnio bendradarbiavimo pagrindas ir padėti tiksliau taikyti atitinkamas

finansines priemones, visų pirma struktūrinius fondus, kad būtų įgyvendintas siūlomas socialinės įtraukties skatinimo ir kovos su skurdu tikslas,

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS: formuoti ir įgyvendinti politiką, kuria siekiama spręsti vaikų skurdo ir socialinės atskirties problemą ir užtikrinti vaikų gerovę, taikant daugialypes strategijas, atitinkančias toliau nurodytas gaires.

1. VADOVAUTIS TOLIAU NURODYTAIS HORIZONTALIAIS PRINCIPAIS

- Vaikų skurdo ir socialinės atskirties problemą spręsti taikant integruotas strategijas, kuriomis ne tik užtikrinamas materialinis vaikų saugumas, bet ir skatinamos lygios galimybės, kad visi vaikai galėtų visiškai save realizuoti;
- vaikų skurdo ir socialinės atskirties problemą spręsti pirmiausia atsižvelgiant į vaikų teises, visų pirma remiantis atitinkamomis Europos Sąjungos sutarties, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos ir JT vaiko teisių konvencijos nuostatomis, užtikrinant, kad šios teisės būtų gerbiamos, saugomos ir užtikrinamos;
- pirmiausia vadovautis vaiko interesais ir vaikus laikyti nepriklausomais teisių turėtojais, visiškai pripažįstant, kad svarbu remti šeimas, kurios pirmiausia turi užtikrinti vaiko gerovę;
- tinkamai derinti bendro pobūdžio priemones, kuriomis siekiama visų vaikų gerovės, ir tikslines priemones, kuriomis siekiama remti vaikus, kurių socialinė padėtis nepalankiausia;
- ypatingą dėmesį skirti vaikams, patiriantiems didesnę riziką dėl įvairių nepalankių socialinių sąlygų, pvz., romų vaikams, migrantų ar etninių mažumų vaikams, specialiujų poreikių turintiems ar neigaliems vaikams, vaikams, kuriems skirta alternatyvi priežiūra, gatvės vaikams, kalinčių tėvų vaikams, taip pat vaikams, kurių šeimoms gresia didelis skurdo pavojus, pvz., nepilnose arba didelėse šeimose;
- toliau investuoti į vaikus ir šeimas, kad būtų užtikrintas politikos tęstinumas ir ilgalaikis planavimas; vertinti, kaip politikos reformos veikia asmenis, kurių socialinė padėtis nepalankiausia, ir dėti pastangas, kad bet koks neigiamas poveikis būtų sumažintas.

⁽¹⁾ 2012 m. birželio 27 d. Socialinės apsaugos komiteto patariamojo pobūdžio ataskaita Europos Komisijai dėl kovos su vaikų skurdu bei jo prevencijos ir vaikų gerovės skatinimo.

⁽²⁾ 2012 m. spalio 4 d. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos išvados dėl vaikų skurdo ir socialinės atskirties prevencijos bei kovos su jais ir vaikų gerovės skatinimo, dok. Nr. 14437/12.

⁽³⁾ Žr. visų pirma šiuos dokumentus: „Atnaujintas Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginis pagrindas“, COM(2008) 865 galutinis; „Solidarumas sveikatos srityje. Sveikatos priežiūros skirtumų mažinimas ES“, COM(2009) 567 galutinis; „ES vaiko teisių darbotvarkė“, COM(2011) 60 galutinis; „2010–2015 m. moterų ir vyrų lygybės strategija“, COM(2010) 491 galutinis.

2. PARENGTI TRIMIS PAGRINDINIAIS RAMSČIAIS PAGRĮSTAS INTEGRUOTAS STRATEGIJAS

2.1. Galimybė naudotis tinkamais ištekliais

Parama tėvų dalyvavimui darbo rinkoje. Pripažinti, kad tėvų dalyvavimas darbo rinkoje ir vaikų gyvenimo sąlygos yra glaudžiai susiję, ir laikantis Komisijos rekomendacijoje dėl aktyvios įtraukties ⁽¹⁾ ir Barselonos tiksluose ⁽²⁾ nustatytų principų imtis visų galimų priemonių, kad būtų remiamas tėvų dalyvavimas darbo rinkoje, visų pirma, kad būtų remiami asmenys, kuriems sunkiausia patekti į darbo rinką, ir itin pažeidžiamų namų ūkių nariai:

- užtikrinti, kad darbas būtų finansiškai patrauklus. Būtina nustatyti veiksnius, dėl kurių tėvai praranda norą ieškoti darbo, išlikti darbo rinkoje ir daryti karjerą, ir juos šalinti, įskaitant veiksnius, susijusius su mokesčių ir išmokų sistemų struktūra ir tarpusavio sąveika;
- gerinti vienišų tėvų ir antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir skatinti juos turėti mokamą darbą, drauge siekiant lyčių lygybės darbo rinkoje ir šeiminių pareigų srityje;
- aktyviai remti vaiko priežiūros atostogų išėjusių tėvų grįžimą į darbo rinką, taikant mokymo priemones ir padedant ieškoti darbo, daugiausia dėmesio skiriant pažeidžiamiausioms grupėms;
- užtikrinti, kad visos šeimos, įskaitant šeimas, kurių padėtis pažeidžiama ir kurios gyvena nepalankiose vietovėse, iš tiesų galėtų naudotis prieinamomis ir kokybiškomis ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugomis;
- vaikų priežiūros paslaugas ir naudojimosi jomis kriterijus priderinti prie vis įvairesnių darbo modelių ir padėti tėvams laikytis profesinių įsipareigojimų arba ieškoti darbo, drauge daugiausia dėmesio skiriant vaiko interesams;
- skatinti kokybišką bei įtraukų užimtumą ir darbo sąlygas, kuriomis tėvai gali suderinti darbą ir šeimos gyvenimą, įskaitant galimybes išeiti vaiko priežiūros atostogų, naudotis socialinėmis paslaugomis darbo vietoje ir lanksčia darbo organizavimo tvarka.

Užtikrinti tinkamą gyvenimo lygį skiriant įvairias išmokas. Tinkamas oraus vaikų gyvenimo sąlygas užtikrinti optimaliai derinant išmokas pinigais ir išmokas natūra:

- remti šeimų pajamas skiriant adekvačias, nuoseklias ir veiksmingas išmokas, įskaitant mokesťines lengvatas, šeimos ir vaiko išmokas, pašalpas būstui ir minimalių pajamų užtikrinimo sistemas;
- išmokų pinigais sistemas papildyti išmokomis natūra, visų pirma susijusiomis su mityba, vaikų priežiūra, švietimu, sveikatos priežiūra, būstu, transportu ir galimybe dalyvauti sportinėje ir socialinėje bei kultūrinėje veikloje;
- užtikrinti, kad išmokos vaikams ir teisės jas gauti atitiktų kintančias gyvenimo sąlygas, ir kad parama būtų tinkamai paskirstyta įvairias pajamas gaunantiems asmenims;
- užtikrinti, kad vaikai arba jų šeimos iš tiesų gautų jiems priklausančias išmokas, lengvinant jų gavimo tvarką ir paramos gavėjams teikiant informavimo paslaugas;
- teikti paramą pagal materialinę padėtį arba skirti kitas tikslines išmokas taip, kad būtų išvengta paniekos, būtų diferencijuojami vaikų poreikiai, mažinamas skurdo pavojus, drauge užtikrinant paskatas antriešioms šeimoje uždirbantiems asmenims ir vienišiesiems tėvams įsidarbinti;
- gerai apgalvoti priemones, pagal kurias išmokos šeimoms susiejamos su tėvų elgesiu arba vaikų mokyklos lankomumu, ir vertinti galimą neigiamą tokių priemonių poveikį;
- sukurti sistemas, pagal kurias reguliariai ir priimtiniu būdu būtų mokamos išmokos, pvz., išankstinių mokėjimų sistemas, kad visi turintys teisę gauti išmokas jas gautų ir būtų užtikrinta didžiausia nauda vaikams.

2.2. Galimybė naudotis prieinamomis kokybiškomis paslaugomis

Kuo ankstesniu etapu sumažinti vaikų nelygybę investuojant į ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugas. Stiprinti ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugoms tenkantį socialinės įtraukties ir vystymo potencialą, šias paslaugas naudojant kaip socialines investicijas, kad būtų sprendžiamos vaikų, kurių socialinė padėtis yra nepalanki, nelygybės ir kitos problemos taikant ankstyvąsias intervencijos priemones:

- užtikrinti galimybes naudotis kokybiškomis, įtraukiomis ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugomis; siekti, kad paslaugos būtų prieinamos ir priderintos prie šeimų poreikių;

⁽¹⁾ 2008 m. spalio 3 d. Komisijos rekomendacija 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties.

⁽²⁾ 2002 m. kovo 15–16 d. Barselonoje Vadovų Tarybai pirmininkavusios valstybės narės išvados, dok. Nr. SN 100/1/02 REV 1.

- skatinti vaikų, kurių socialinė padėtis nepalanki, (ypač jaunesnių kaip trejų metų) ankstyvąjį ugdymą ir priežiūrą, nepaisant to, ar jų tėvai dirba, ar ne, kartu vengiant paniekos ir segregacijos;
- padėti tėvams patiems ugdyti savo vaikus ankstyvuoju laikotarpiu ir skatinti ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugų teikėjus glaudžiai bendradarbiauti su tėvais ir vietos subjektais ugdant vaikus (pvz., teikiant sveikatos priežiūros ir vaikų priežiūros paslaugas);
- padėti tėvams suvokti, kad dalyvavimas ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programose yra naudingas ir jiems, ir jų vaikams; ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programas naudoti kaip ankstyvojo perspėjimo sistemą, padedančią nustatyti šeimoje arba mokykloje kylančias fizines arba psichologines problemas, ypatingus poreikius arba blogą elgesį su vaikais.

Siekti, kad švietimo sistemos padėtų užtikrinti lygias galimybes. Siekti, kad švietimo sistemos padėtų išsivaduoti iš nepalankios socialinės padėties, užtikrinant, kad visi vaikai galėtų naudotis įtraukia, kokybiška švietimo sistema, kuria skatinamas jų emocinių, socialinių bei pažintinių gebėjimų ir fizinis vystymasis:

- užtikrinti visų moksleivių įtrauktį, prireikus vaikams, kurių socialinė padėtis nepalankesnė, skirti daugiau išteklių ir sudaryti palankesnes sąlygas, ir tinkamai stebėti rezultatus;
- nustatyti regioninius švietimo paslaugų pasiūlos bei kokybės ir mokymosi rezultatų skirtumus ir juos šalinti; skatinti segregacijos panaikinimo politiką, kuria stiprinama bendrojo lavinimo mokyklų sistema;
- stiprinant mokyklų ir tėvų ryšius sukurti įtraukią mokymosi aplinką ir prireikus numatyti individualią paramą, kuria būtų atsižvelgiama į konkrečius nepalankius socialinius veiksnius, pvz., rengti migrantų kilmės ir etninėms mažumoms priklausančių tėvų mokymą;
- šalinti veiksnius (pvz., papildomus mokesčius privalomojo mokymo sistemoje), dėl kurių vaikai nelanko arba nebaigia mokyklos arba kurie trukdo lankyti ar baigti mokyklą, teikiant tikslinę mokomąją pagalbą pritaikytoje mokymosi aplinkoje;
- gerinti prastus pagrindinius įgūdžius turinčių moksleivių mokymosi rezultatus stiprinant gebėjimus skaičiuoti, rašyti ir skačiuoti, taip pat pagrindinius matematikos ir mokslo disciplinų gebėjimus, ir užtikrinti, kad kuo anksčiau būtų pastebėti moksleiviai, kuriems trūksta įgūdžių;
- formuoti ir įgyvendinti visapusišką politiką, įskaitant prevencines, intervencines ir kompensacines priemones,

kad būtų mažinamas mokyklos nebaigusių asmenų skaičius; užtikrinti, kad vykdamą tokią politiką būtų nustatytos priemonės, skirtos asmenims, kuriems kyla pavojus nebaigti mokyklos;

- stiprinti lygybę reglamentuojančius teisės aktus ir užtikrinti, kad labiausiai izoliuoti moksleiviai pasinaudotų pagrindine teise įgyti kokybišką minimalią kvalifikaciją;
- peržiūrėti ir tobulinti visų pedagoginių profesijų atstovų profesijos aprašus ir parengti mokytojus darbui socialinės įvairovės aplinkoje; pasitelkti kultūrų tarpininkus ir pavyzdinius modelius, kad romų vaikams ir migrantų kilmės vaikams būtų lengviau integruotis.

Tobulinti sveikatos priežiūros sistemas, kad būtų geriau tenkinami vaikų, kurių socialinė padėtis nepalanki, poreikiai. Užtikrinti, kad visi vaikai galėtų visapusiškai naudotis visuotine teise į sveikatos priežiūrą, įskaitant ligų prevenciją, sveikatos ugdymą ir galimybes naudotis kokybiškomis sveikatos priežiūros paslaugomis:

- šalinti kliūtis, įskaitant susijusias su paslaugų kaina, kultūriniais ir kalbiniais skirtumais, informacijos trūkumu, dėl kurių vaikai ir jų šeimos, kurių padėtis yra pažeidžiama, negali naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis; šiuo požiūriu tobulinti sveikatos priežiūros specialistų mokymą;
- investuoti į prevencijos priemones, visų pirma taikomas ankstyvaisiais vaikų gyvenimo metais, formuojant visapusišką politiką, kuri apimtų su mityba, sveikatos priežiūra bei švietimu susijusias ir socialines priemones;
- spręsti nesveiko gyvenimo būdo ir įvairių narkotikų vartojimo poveikio socialinei padėčiai problemą, visiems vaikams užtikrinant galimybę sveikai maitintis ir užsiimti fizine veikla;
- ypatingą dėmesį skirti vaikams su negalia ar psichinių problemų turintiems vaikams, dokumentų neturintiems arba neregistruotiems vaikams, nėsčioms paauglėms ir narkotikus vartojančiose šeimose augantiems vaikams.

Užtikrinti saugias ir tinkamas vaikų gyvenimo sąlygas. Sudaryti sąlygas vaikams gyventi ir augti saugioje, sveikoje ir prie jų pritaikytoje aplinkoje, kurioje skatinamas jų vystymasis ir tenkinami mokymosi poreikiai:

- vaikų turinčioms šeimoms sudaryti galimybes turėti prieinamą ir kokybišką būstą, įskaitant socialinį būstą, šalinti aplinkos keliamus pavojus, spręsti perpildymo ir energijos nepritekiausio problemą;

- remti šeimas ir vaikus, kuriems gresia benamystė, užkertant kelią išskeldinimui, nereikalingam kraustymuisi, atskirymui nuo šeimos, taip pat suteikiant laikiną prieglobstį ir ilgalaikį būstą;
- rengiant teritorijų planus atsižvelgti į vaikų interesus; vengti „getų“ formavimosi ir segregacijos, skatinant kuo didesnę socialinę įvairovę gyvenamuosiuose rajonuose ir užtikrinant tinkamas galimybes naudotis viešuoju transportu;
- siekti, kad vaikai nepatirtų žalingo prastėjančių gyvenimo ir socialinių sąlygų poveikio ir netaptų smurto ir prievartos aukomis.

Didinti paramą šeimoms ir gerinti alternatyvios priežiūros paslaugų kokybę. Stiprinti vaikų apsaugą ir gerinti prevencines socialines paslaugas; padėti šeimoms ugdyti vaikų priežiūros įgūdžius užkertant kelią paniekai, drauge užtikrinant, kad be tėvų globos likę vaikai augtų jų poreikius atitinkančioje aplinkoje:

- užtikrinti, kad skurdas niekada nebūtų vienintele priežastimi, dėl kurios iš tėvų atimama globos teisė; siekti, kad vaikai liktų tėvų globoje arba kad tėvams būtų grąžinama globos teisė, pvz., sprendžiant šeimos materialinio nepritekliaus problemą;
- užtikrinti, kad prieš perduodant vaikus priežiūros įstaigoms, būtų atliekama tinkama kontrolė, o vaikams atsidūrus tokiose įstaigose, numatyti reguliarią peržiūrą;
- stabdyti priežiūros įstaigų, skirtų tėvų globos netekusiems vaikams, plitimą; vietoj to skatinti kokybiškas, bendruomeninės priežiūros paslaugas ir globą šeimos aplinkoje, kur tinkamai atsižvelgiama į vaikų norus;
- užtikrinti, kad tėvų globos netekę vaikai galėtų naudotis kokybiškomis tiek bendro pobūdžio, tiek specialiomis paslaugomis, susijusiomis su jų sveikata, švietimu, užimtumu, socialine pagalba, saugumu ir gyvenimo sąlygomis, įskaitant artėjant pilnametystei;
- teikti tinkamą pagalbą vaikams, kurių vienas arba abu tėvai išvykę dirbti į kitą šalį, ir tokius vaikus globojančiams asmenims.

2.3. Vaikų teisė dalyvauti visuomenės gyvenime

Skatinti visus vaikus dalyvauti pramoginėje, laisvalaikio, sportinėje ir kultūrinėje veikloje. Pripažinti, kad

patys vaikai turi įtakos savo gerovei ir atsparumui įvairiose sudėtingose situacijose, ir suteikti jiems galimybių dalyvauti užklausinėje neformalaus mokymosi veikloje už šeimos ribų:

- šalinti tokias kliūtis, kaip paslaugų kaina, galimybės naudotis paslaugomis ir kultūriniai skirtumai, kad būtų užtikrinama, kad visi vaikai galėtų dalyvauti užklausinėje pramoginėje, laisvalaikio, sportinėje ir kultūrinėje veikloje;
- numatyti vaikams saugias erdves ir remti nepalankioje padėtyje esančias bendruomenes joms nustatant konkrečias paskatas;
- skatinti mokyklas, bendruomenes ir vietos valdžios institucijas kurti geresnę užklausinę veiklą ir infrastruktūrą, prieinamą visiems vaikams, nepaisant jų tėvų profesinės padėties ir kilmės;
- sudaryti sąlygas visoms šeimoms dalyvauti socialinėje veikloje, kuri skatina jų tėvystės įgūdžius ir teigiamą šeimos tarpusavio bendravimą;
- skatinti bendruomenės savanorystės potencialu pagrįstus dalyvavimo modelius ir kartų solidarumą.

Nustatyti mechanizmus, kad vaikai būtų skatinami dalyvauti priimant sprendimus, kurie turi jiems poveikio. Skatinti vaikus reikšti savo nuomonę, pagrįstą žiniomis, ir užtikrinti, kad į ją būtų tinkamai atsižvelgiama, taip pat priimant pagrindinius sprendimus, kurie jiems turi poveikio:

- naudoti ir toliau plėtoti esamas priemones, kad vaikai dalyvautų teikiant tokias paslaugas, kaip priežiūra, sveikatos priežiūra ir švietimas, ir konsultuotis su vaikais dėl atitinkamos politikos formavimo, pasitelkiant prie jų amžiaus pritaikytus mechanizmus;
- skatinti įtraukti visus vaikus į esamus dalyvavimo mechanizmus; padėti nepalankioje padėtyje esantiems vaikams dalyvauti ir remti jų dalyvavimą;
- skatinti su vaikais dirbančius specialistus aktyviai juos įtraukti ir padėti geriau suprasti susijusias teises ir įsipareigojimus;
- paisyti vaiko teisės būti išklaustam teismuose priimant visus sprendimus ir skatinti vaiko interesus atitinkantį teisingumą, visų pirma suteikiant vaikams teisę dalyvauti teismo procese.

3. TOLIAU PLĖTOTI BŪTINUS VALDYMO, ĮGYVENDINIMO IR STEBĖJIMO MECHANIZMUS

Stiprinti sektorių sinergiją ir tobulinti valdymo mechanizmus. Užtikrinti, kad taikant visapusiškas strategijas ir glaudžiau koordinuojant svarbiausių subjektų veiklą būtų veiksmingai sprendžiama vaikų skurdo ir socialinės atskirties problema:

- užtikrinti, kad politikos kryptys, turinčios didelio poveikio vaikų socialinei įtraukčiai, būtų susietos nuolatiniais ir glaudžiais ryšiais, ir stiprinti svarbiausių subjektų, visų pirma veikiančių švietimo, užimtumo, sveikatos priežiūros, lygybės ir vaikų teisių srityse, sinergiją;
- dėti pastangas, kad su vaikais susijusi politika ir vaikų teisės būtų įtrauktos į svarbiausias politikos kryptis, pvz., konkrečiais institucijų susitarimais;
- skatinti visų lygmenų valdžios institucijas, socialinius partnerius, vietos bendruomenes ir pilietinės visuomenės organizacijas glaudžiai bendradarbiauti ir reguliariai palaikyti dialogą;
- remti ir skatinti aktyvesnę vaikų dalyvavimą, taip pat imantis veiksmų, kad būtų atsižvelgta į šią rekomendaciją.

Plačiau naudoti duomenimis pagrįstus požiūrius. Formuojant politiką labiau remtis duomenimis ir skatinti diegti inovacijas socialinės politikos srityje, užtikrinant, kad būtų tinkamai atsižvelgiama į galimą politikos poveikį vaikams:

- stebėti politikos poveikį vaikams ir jų šeimoms pasitelkiant esamus statistinius ir administracinius duomenis; prireikus ir kai įmanoma, stiprinti gebėjimus statistikos srityje (taip pat skirstyti duomenis pagal lytis), visų pirma renkant duomenis, susijusius su vaikų nepriteklumi, galimybėmis naudotis kokybiškomis ir prieinamomis vaikų priežiūros paslaugomis, vaikų sveikatos priežiūros paslaugomis ir pažeidžiamiausių vaikų padėti;
- kuo anksčiau gauti išsamių su vaikų padėtimi susijusių duomenų ir skatinti naudoti metodus ir modelius, pvz., mikromodeliavimą, kad būtų sistemingiau *ex ante* vertinamas galimas politikos poveikis vaikams;
- stiprinti politikų ir mokslininkų ryšius ir bandyti inovacijas atitinkamose politikos srityse; programų rezultatus vertinti remiantis duomenimis, įskaitant vertinimą ilguoju laikotarpiu, naudojant tokias priemones kaip ilgalaikiai tyrimai; skatinti skelbti rezultatus ir jais dalytis;

— skatinti keistis gerąja patirtimi ir žiniomis, naudoti išbandytus intervencijos modelius ir priemones, kuriais skatinamas bendruomenių solidarumas ir vietos bendruomenėms suteikti daugiau galimybių bendradarbiauti;

— vertinti laikinų priemonių, kurių imtasi ekonomikos krizės laikotarpiu, poveikį, prieš priimant sprendimą tokias priemones įtraukti į struktūrines reformas.

4. VISIŠKAI IŠNAUDOTI ATITINKAMAS ES PRIEMONES

Vaikų skurdo ir socialinės atskirties problemą laikyti svarbiausiu strategijos „Europa 2020“ prioritetu. Pasieltki strategijoje „Europa 2020“ numatytas įvairias priemones ir rodiklius, kad bendroms pastangoms spręsti vaikų skurdo ir socialinės atskirties problemą būtų suteiktas naujas postūmis:

- vaikų skurdo ir socialinės atskirties problemą griežtai laikyti strategijos „Europa 2020“ ir nacionalinių reformų programų prioritetu ir bendrų pastangų mažinti skurdą ir socialinę atskirtį dalimi, kaip nurodyta atitinkamose Europos Vadovų Tarybos parengtose konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose;
- jei tinkama, svarstyti, ar tikslinga nustatyti nacionalinius vaikų skurdo ir socialinės atskirties mažinimo tikslus, atsižvelgiant į skirtingą šalių padėtį;
- visiškai išnaudoti strategijoje „Europa 2020“ ir pagal atvirąjį koordinavimo metodą socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties srityje nustatytas priemones, kad griežčiau būtų stebima ir vertinama politika, kuria sprendžiama vaikų skurdo ir gerovės problema, visapusiškai pasitelkiant šios rekomendacijos priede pateiktą rodikliais pagrįstą stebėjimo sistemą;
- stiprinti atitinkamų ES veiksmų, visų pirma švietimo, sveikatos priežiūros, lyčių lygybės ir vaikų teisių srityje, sinergiją.

Išnaudoti atitinkamas ES finansines priemones. Tinkamai išnaudoti ES finansines priemones, kad būtų remiami pirmiau nurodyti politikos prioritetai:

- formuoti politiką, kuri būtų labiau pagrįsta duomenimis, ir diegti socialines inovacijas įgyvendinant Socialinių pokyčių ir inovacijų programą, pasitelkiant Europos socialinį fondą ir programą „Horizontas 2020“, ir šiomis programomis remtis tikrinant, vertinant ir plačiau diegiant galimas inovacijas politikos srityje;
- visiškai išnaudoti Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondą (kurio tikslas – spręsti vaikų maisto ir materialinio nepritekliaus problemą), Europos vaisių ir pieno vartojimo skatinimo mokyklose programą (pagal kurias tiekiami maistingi maisto produktai

- ir skatinami geri mitybos įpročiai) ir programą „Erasmus visiems“ (kuria skatinama vaikams sudaryti sąlygas naudotis švietimo sistema, savišvieta ir sportine veikla);
- nustatant Europos socialinio fondo ir Europos regioninės plėtros fondo 2014–2020 m. veiklos programas išnaudoti galimybes struktūrinių fondų lėšomis remti vaikus ir šeimas, atsižvelgiant į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas;
  - tinkamai siekti teminių tikslų, susijusių su užimtumo, darbo jėgos judumo ir socialinės įtraukties skatinimu ir kova su skurdu, investicijomis į švietimą, įgūdžių ugdymą ir mokymąsi visą gyvenimą, taip pat atsižvelgti į su šiomis sritimis susijusius investicijų prioritetus. Tokie prioritetai visų pirma yra ankstyvasis ugdymas, mokyklos nebaigusiu asmenų skaičiaus mažinimas, profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimas, galimybė naudotis paslaugomis, įskaitant sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas; bendruomenės vykdomos vietos vystymosi strategijos, parama skurdžių vietovių gaivinimui ir perėjimas nuo institucijų teikiamų paslaugų prie bendruomeninių paslaugų;
  - siekiant užtikrinti, kad 2014–2020 m. struktūrinių fondų intervencinės priemonės būtų veiksmingos, vykdyti duomenimis pagrįstas strategijas, kuriomis mažinamas mokyklos nebaigusiu asmenų skaičius, ir į tokią veiklą įtraukti atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, ir skatinti priemones, kuriomis remiamas perėjimas nuo institucijų teikiamų paslaugų prie bendruomeninių paslaugų;
  - programuojant ir naudojant struktūrinius fondus skatinti partnerystę – įtraukti atitinkamus nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens suinteresuotuosius subjektus, visų pirma atitinkamas valdžios institucijas, socialinius partnerius ir nevyriausybinės organizacijas, kad būtų sutelktos pastangos kovoti su vaikų skurdu.

Priimta Briuselyje 2013 m. vasario 20 d.

Komisijos vardu
László ANDOR
Komisijos narys

Rodikliais pagrįsta stebėjimo sistema

Siūlomoje stebėjimo sistemoje nustatyti rodikliai, kurie svarbūs stebint, kaip atsižvelgiama į šią rekomendaciją. Tolesnių pokyčių siūlymai nurodyti socialinių investicijų dokumentų rinkinio prieduose.

Bendras kovos su vaikų skurdu ir socialine atskirtimi ir vaiko gerovės skatinimo tikslas

Strategija „Europa 2020“	Apibrėžtis	Suskirstymas	Šaltinis	Pagrindinis rodiklis / antrinis rodiklis / kontekstinis rodiklis (*)	Pastabos
Vaikai, kuriems gresia skurdo arba socialinės atskirties rizika (strategijos „Europa 2020“ skurdo ir socialinės atskirties pagrindinio tikslo suskirstymas)	Vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriems gresia skurdas ir (arba) materialinis nepriteklus ir (arba) kurių užimtumas labai mažas (šių 3 rodiklių apibrėžtys pateiktos toliau), skaičius	Pagal amžių (0–17, 0–5, 6–11, 12–17)	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64 metų) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais
Rodiklis	Apibrėžtis	Suskirstymas	Šaltinis	Pagrindinis rodiklis / antrinis rodiklis / kontekstinis rodiklis	Pastabos
Vaikų skurdo rizikos lygis (turi būti analizuojamas kartu su skurdo ribos verte, išreikšta namų ūkio, kurį sudaro 2 suaugusieji ir 2 jaunesni kaip 14 metų vaikai, perkamosios galios standartu)	Vaikų, gyvenančių namų ūkyje, kurio ekvivalentinės disponuojamosios pajamos neviršija 60 % nacionalinės ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos, dalis	Pagal amžių (0–17, 0–5, 6–11, 12–17) ir namų ūkio kategoriją	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64 metų) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais
Didelio materialinio nepritekliaus lygis	Vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių gyvenimo sąlygos labai suvaržytos dėl išteklių stokos, t. y. kurie patiria bent 4 iš šių 9 nepriteklių: neišgali i) sumokėti nuomos ar komunalinių mokesčių, ii) palaikyti deramos šilumos namuose, iii) apmokėti nenumatytų išlaidų, iv) valgyti mėsos, žuvies ar baltymų požiūriu lygiavėrcio maisto kas antrą dieną, v) kartą per metus savaitę išvykti iš namų atostogauti, v) įsigyti automobilio, vi) įsigyti skalbimo mašinos, viii) įsigyti televizoriaus arba ix) įsigyti telefono, dalis	Pagal amžių (0–17, 0–5, 6–11, 12–17)	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64 metų) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais
Vaikų, gyvenančių labai mažo užimtumo namų ūkiuose, dalis	Vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose per praėjusius metus (t. y. per ataskaitinį pajamų laikotarpį) darbingo amžiaus (18–59 m.) asmenys dirbo mažiau nei 20 % viso savo darbo pajėgumo	Pagal amžių (0–17, 0–5, 6–11, 12–17)	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64 metų) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais
Vaiko nepritekliaus rodiklis	Vyksta diskusijos		Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	netaikoma	rengiama

Rodiklis	Apibrėžtis	Suskirstymas	Šaltinis	Pagrindinis rodiklis / antrinis rodiklis / kontekstinis rodiklis	Pastabos
Vaikų skurdo rizikos dispersija skurdo rizikos ribos atžvilgiu: skurdo rizikos lygis, apskaičiuotas pagal 50 % ir 70 % ribas	Vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių ekvivalentinės disponuojamosios pajamos neviršija 50 % ir 70 % nacionalinės ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos, dalis	Pagal amžių (0–17, 0–5, 6–11, 12–17)	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	antrinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64 metų) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais
Nuolatinio vaikų skurdo rizikos lygis	Vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių ekvivalentinės disponuojamosios pajamos einamaisiais metais ir bent dvejus iš trejų praėjusių metų yra mažesnės nei nustatyta skurdo riba, dalis	0–17 metų	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) ilgalaikiai duomenys	antrinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64 metų) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais
Momentinis vaikų skurdo rizikos lygis	Namų ūkiuose, kurių ekvivalentinės disponuojamosios pajamos neviršija 60 % nacionalinės ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos, gyvenančių vaikų momentinis skurdo rizikos lygis	0–17 metų	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	kontekstinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64 metų) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais

Galimybė naudotis tinkamais ištekliais

Rodiklis	Apibrėžtis	Suskirstymas	Šaltinis	Pagrindinis rodiklis / antrinis rodiklis / kontekstinis rodiklis	Pastabos
Dirbančių asmenų, gyvenančių namų ūkiuose su išlaikomais vaikais, skurdo lygis	Išlaikomų vaikų turinčių asmenų, kurie laikomi dirbančiais ir kurių pajamos yra mažesnės nei nustatyta skurdo riba (60 % nacionalinės ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos), dalis	Pagal amžių (0–17, 18–64, 0–64); pagal namų ūkio tipą (nepilna šeima, du suaugę asmenys su išlaikomais vaikais)	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	
Vaikų skurdo rizikos lygis pagal namų ūkių užimtumą	Vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių ekvivalentinės disponuojamosios pajamos neviršija 60 % nacionalinės ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos, suskirstytų pagal namų ūkių užimtumo lygi, dalis	0–17, namų ūkio užimtumas (labai didelis [0,85–1], didelis [0,55–0,85], vidutinis [0,45–0,55], žemas [0,2–0,45])	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	
Namų ūkiuose, kuriuose suaugę asmenys dirba, gyvenančių vaikų skurdo rizikos lygis	Vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių pajamos yra mažesnės nei nustatyta skurdo riba (60 % nacionalinės ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos) ir kurių užimtumas viršija 0,2, dalis	Pagal namų ūkio tipą	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	

Rodiklis	Apibrėžtis	Suskirstymas	Šaltinis	Pagrindinis rodiklis / antrinis rodiklis / kontekstinis rodiklis	Pastabos
Santykinio vaikų skurdo rizikos gylio mediana	Skirtumas tarp asmenų, esančių žemiau skurdo rizikos ribos, ekvivalentinių pajamų medianos ir skurdo rizikos ribos, išreikštas skurdo rizikos ribos procentine dalimi	0–17 metų	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64 metų) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais
Vaikų priežiūra	Oficialiai ⁽²⁾ ne šeimos narių prižiūrimų vaikų dalis, palyginti su visais to amžiaus grupės vaikais	Jaunesnių kaip 3 metų, nuo 3 metų iki privalomo mokyklinio amžiaus; mažiau nei 30 valandų, 30 arba daugiau valandų per savaitę	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	antrinis	Būtina įvertinti skirstymo pagal pajamų kvantilį svarbą
Užimtumo poveikis tėvystei	Procentiniais punktais išreikštas: — 20–49 metų asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose nėra 0–6 metų vaikų, užimtumo ir — 20–49 metų asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose yra bent vienas 0–6 metų vaikas, užimtumo skirtumas	Iš viso, pagal lytį	Eurostatas, ES darbo jėgos tyrimas	kontekstinis	Rekomenduojama atskirai vertinti 0–3 ir 3–6 metų vaikus
Darbas ne visą darbo laiką dėl su priežiūra susijusių įsipareigojimų	Asmenų, dėl vaikų arba neveiksnių suaugusiųjų priežiūros dirbančių ne visą darbo laiką, dalis, išreikšta kaip visų dirbančių asmenų skaičiaus procentinė dalis	Iš viso, pagal lytį	Eurostatas, ES darbo jėgos tyrimas	kontekstinis	
Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis mažinant vaikų skurdą	Vaikų skurdo rizikos lygio iki ir po socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) skirtumas		Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	antrinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais
Per didelės išlaidos būstui	Gyventojų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių visos išlaidos būstui (grynosios pašalpos būstui) sudaro daugiau kaip 40 % visų namų ūkio disponuojamųjų pajamų (grynųjų pašalpų būstui), procentinė dalis	Pagal amžių (0–17, 0–5, 6–11, 12–17) ir skurdo lygį (žemiau arba aukščiau skurdo rizikos ribos)	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	antrinis	Rekomenduojama palyginti su darbingo amžiaus gyventojais (18–64) ir vyresnio amžiaus (vyresniais kaip 65 metų) gyventojais

Galimybė naudotis kokybiškais paslaugomis

Rodiklis	Apibrėžtis	Suskirstymas	Šaltinis	Pagrindinis rodiklis / antrinis rodiklis / kontekstinis rodiklis	Pastabos
Ankstyvasis ugdymas	Vaikų (nuo 4 metų iki privalomo mokyklinio amžiaus), lankančių ankstyvojo ugdymo įstaigas, dalis	Pagal lytį	UNESCO/OECD/Eurostatas (UOE) ⁽³⁾	pagrindinis	

Rodiklis	Apibrėžtis	Suskirstymas	Šaltinis	Pagrindinis rodiklis / antrinis rodiklis / kontekstinis rodiklis	Pastabos
Skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų įgūdžiai	Penkiolikmečių, kurių Tarptautinio moksleivių vertinimo programos testai įvertinti 1 balu ar mažiau (penkiabalėje sistemoje, kai 1 reiškia prasčiausią, o 5 – geriausią įvertinimą), dalis	Pagal tėvų išsilavinimą ir kilmės šalį	OECD-PISA (4)	pagrindinis	Šiuo metu nėra surinktų CY ir MT duomenų.
Nestudijuojančių, nesimokančių ir nedirbančių jaunuolių lygis	Nestudijuojančių, nesimokančių ir nedirbančių jaunuolių lygis	Pagal lytį, 15–19 metų	Eurostatas, ES darbo jėgos tyrimas	pagrindinis	
Mokyklos ir mokymo programų nebaigę asmenys	18–24 metų asmenys, baigę tik pagrindinę mokyklą ir toliau nesimokantys ar nestudijuojantys	Pagal lytį, aukščiausio išsilavinimo lygį	Eurostatas, ES darbo jėgos tyrimas	antrinis	
Asmenys, kurie nurodo turį nepatenkintą medicininės priežiūros poreikį	16–25 metų asmenų, teigiančių, kad dėl paslaugų kainų, atstumo ar laukiančiųjų sąrašų, negali naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, dalis		Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys		
Kūdikų mirtingumas	Jaunesnių negu vienerių metų vaikų mirčių skaičiaus per metus ir per tuos metus gyvų gimusių kūdikių skaičiaus santykis (1 000 gimusių gyvų kūdikių)	Pagal tėvų socialinį ir ekonominį statusą (rengiama)	Eurostato duomenys	pagrindinis	
1–14 metų vaikų mirtingumas	100 000 gyventojų tenkančių mirčių skaičius		Eurostato duomenys		
Mažas naujagimių svoris	Mažiau negu 2 500 gramų (5,5 svaro) svorio naujagimiai		PSO–OECD	pagrindinis	
Skiepy aprėptis	Vaikų, kurie atitinkamais kalendoriniais metais sulaukę vienerių metų, yra visiškai paskiepyti nuo kokliušo, difterijos, stabligės ir poliomielite, procentinė dalis. Vaikų, kurie atitinkamais kalendoriniais metais sulaukę 2 metų, yra visiškai paskiepyti nuo tymų, epideminio parotito ir raudonukės, procentinė dalis.		PSO	kontekstinis	
Nutukimas	15–24 metų jaunimas, kurio kūno masės indeksas yra 30 ir daugiau	Pagal lytį ir tėvų socialinį ir ekonominį statusą	Eurostatas EHIS (5)	kontekstinis	
Nuolatiniai rūkaliai	15–24 metų kasdien rūkančių asmenų dalis, palyginti su visais gyventojais	Pagal lytį ir tėvų socialinį ir ekonominį statusą	Eurostatas EHIS	kontekstinis	
Psichikos sveikata	15–24 metų jaunimas, kenčiantis nuo depresijos sindromo	Pagal lytį	Eurostatas EHIS	kontekstinis	rengiama

Rodiklis	Apibrėžtis	Suskirstymas	Šaltinis	Pagrindinis rodiklis / antrinis rodiklis / kontekstinis rodiklis	Pastabos
Jaunimo mirčių priežastis – savižudybė	15–24 metų asmenų savižudybių skaičius 100 000 gyventojų	Pagal lytį	Eurostato mirčių priežasčių statistiniai duomenys	kontekstinis	
Prastos būsto sąlygos	Asmenų, kenčiančių nuo visų toliau nurodytų sąlygų, procentinė dalis. Sąlygos: 1) nesandarus stogas, drėgnos sienos, grindys, pamatai, arba pūvantys langų rėmai arba grindys; 2) vonios arba dušo nebuvimas gyvenamosiose patalpose 3) vidinio tualetu su nuleidžiamu vandeniu, kuriuo naudotųsi tik namų ūkio nariai, nebuvimas; 4) per tamsus arba nepakankamai šviesus būstas	Pagal amžių (0–17, 0–5, 6–11, 12–17) ir skurdo rizikos statusą (t. y. žemiau arba aukščiau skurdo rizikos ribos)	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	
Perpildytas būstas	Asmenų, gyvenančių perpildytame būste, dalis. Būstas laikomas perpildytu, jeigu namų ūkis neturi kambarių, lygiaverčių: — vienam kambariui vienam namų ūkiui; — vienam kambariui vienai porai; — vienam kambariui kiekvienam asmeniui, kuriam daugiau kaip 18 metų; — vienam kambariui dviem tos pačios lyties 12–17 metų amžiaus asmenims; — vienam kambariui kiekvienam skirtingos lyties 12–17 metų amžiaus asmeniui; — vienam kambariui dviem vaikams, nesulaukusiems 12 metų.	Pagal amžių (0–17, 0–5, 6–11, 12–17) ir skurdo rizikos statusą (t. y. žemiau arba aukščiau skurdo rizikos ribos)	Eurostatas, Europos Sąjungos pajamų ir gyvenimo sąlygų statistikos (ES-SPGS) duomenys	pagrindinis	

(1) Pagrindiniai rodikliai yra plačias sritis apimantys svarbiausi rodikliai, kurie laikomi svarbiausių rezultatų elementais, o antriniai rodikliai papildo svarbiausius rodiklius, nes jais išsamiau apibūdinamas problemos pobūdis arba apibūdinami kiti problemos matmenys. Kontekstiniai rodikliai pateikia papildomos kontekstinės informacijos: siūlomas orientacinis sąrašas, į kurį gali būti įtraukta kita pagrindinė informacija, kuri gali būti naudinga siekiant geriau nustatyti ir suprasti padėtį šalyse.

(2) Oficiali priežiūra laikomos šios paslaugos: ankstyvojo ugdymo ar lygiavertės paslaugos, privalomojo švietimo paslaugos, popamokinių priežiūros centrų teikiamos paslaugos, kolektyviniai darželiai ar kiti dienos priežiūros centrai, įskaitant šeimos narių priežiūrą dienos metu ir profesionalių sertifikuotų priežiūros paslaugas teikiančių specialistų paslaugos. Šeimos narių, kaimynų arba nesertifikuotų priežiūros specialistų teikiamos paslaugos nelaikomos oficialiomis priežiūros paslaugomis.

(3) UNESCO, OECD, EUROSTATO švietimo statistinių duomenų bazė.

(4) http://www.oecd.org/statisticsdata/03381.en_2649_35845621_1_119656_1_1_1.00.html.

(5) Europos sveikatos tyrimas apklausos būdu.